

Föräldraavdraget: Ett rättsligt ställningstagande från funktisrörelsen

I januari 2023 trädde nya regler i kraft som var tänkt att stärka barns rätt till personlig assistans och öka rättssäkerheten i bedömningen av föräldraansvaret, bland annat genom att ersätta den tidigare bedömningen av föräldraansvaret med en schablon (föräldraavdraget).

Hos våra medlemmar och i media har det uppdagats att Försäkringskassan, efter den nya lagändringen, bedömer barns grundläggande behov med hänsyn till ålder innan de gör föräldraavdraget.¹ Att Försäkringskassan gör så framgår även i myndighetens interna vägledningsdokument:

Föräldraavdrag ska göras från hjälpbehov som beror på barnets funktionsnedsättning (51 kap. 6 § andra stycket SFB). Men i praktiken går det inte alltid att avgöra om en del av ett hjälpbehov beror på funktionsnedsättningen, barnets ålder eller en kombination av dessa.

Det innebär att om det är tydligt att barnets behov av hjälp beror på hans funktionsnedsättning så ska behovet beaktas. Om det är tydligt att barnets behov av hjälp *inte* beror på hans funktionsnedsättning så ska behovet *inte* beaktas. Om behovet *kan* bero på barnets funktionsnedsättning så ska det beaktas, även om det också skulle kunna bero på barnets ålder.

Föräldraavdrag ska sedan göras från de behov som har beaktats.²

Vi menar att denna rättstillämpning är felaktig. Det finns inget i lagtexten som direkt stödjer att det är så föräldraavdraget ska fungera, tvärtom står det i LSS 9 f § och SFB 51 kap. 6 § att föräldraansvaret ska beaktas genom en schablon som dras av från barnets grundläggande behov. I propositionen till de nya reglerna blir det övertydligt att barnets grundläggande behov **inte** ska beaktas med hänsyn till ålder, eftersom det görs genom föräldraavdraget (vår kursivering):

Avdrag bör därmed göras från sådana hjälpbehov som kan bero på barnets assistansgrundande funktionsnedsättning, *vilket innebär att hjälpbehov som skulle kunna bero på barnets ålder inte kan brytas ut före föräldraavdraget. Det föräldraansvar som en vårdnadshavare normalt har för ett barn på grund av barnets ålder beaktas i stället genom det föräldraavdrag som görs.* Till vilken del hjälpbehovet ska anses bero på barnets ålder avgörs med andra ord genom föräldraavdraget.³

Missförståndet kring Föräldraavdraget kan möjligen ha uppstått på grund av ordvalet i lagändringen som också diskuterades i propositionen. I LSS 9 f § och SFB 51 kap. 6 § står det att föräldraansvaret ska beaktas genom en schablon som dras av från barnets grundläggande behov enligt LSS 9 a §. Ordalydelsen i det ursprungliga förslaget som utredningen lade fram var att schablonen skulle dras av från ”barnets totala hjälpbehov” i stället för ”grundläggande behov”. Regeringen ansåg dock att denna

---

¹ [Cecilia Blanck, JAG – ”Försäkringskassan bekräftar att de nu gör dubbla avdrag för föräldraansvar” \(assistanskoll.se\)](#), [Jessica Gustavsson, CJ Advokatbyrå – ”Barn är i ett klart sämre läge efter att föräldraavdraget infördes” \(assistanskoll.se\)](#), [Jonas Franksson, STIL – ”Tolkningen av föräldraavdraget visar på ett demokratiskt problem” \(assistanskoll.se\)](#), [Anna Viberg, Försäkringskassan – ”Föräldraavdraget ska göras från de hjälpbehov som beror på barnets funktionsnedsättning” \(assistanskoll.se\)](#).

² Försäkringskassan, Assistansersättning, Vägledning 2003:6 Version 33, s.65–66.

³ Prop. 2021/22:214, s.39.

formulering var överflödig eftersom det *ligger i sakens natur* att det är så regeln ska tillämpas. Ändringen i ordalydelsen berodde alltså *inte* på att regeringen ansåg att föräldraavdraget skulle göras från barnets grundläggande behov efter att man beaktat föräldraansvaret. Regeringen höll med utredningens förslag rent innehållsmässigt, men ansåg att ordalydelsen var onödig:

Enligt utredningens lagförslag ska föräldraavdrag göras från ”barnets totala hjälpbehov”. Att avdragen ska göras från barnets samlade (totala) hjälpbehov ligger i sakens natur och gäller såvida inte något annat framgår av bestämmelsen i fråga. Ordet ”totala” är enligt regeringens mening överflödigt och riskerar snarare att leda till icke avsedda tolkningar. De nya bestämmelserna bör i stället ange att föräldraavdrag ska göras från barnets behov av hjälp med grundläggande behov och andra personliga behov.⁴

Enligt oss går det inte, varken juridiskt eller språkligt, att uppfatta lagstiftarens avsikt med införandet av föräldraavdraget på något annat sätt än att det ska ersätta den tidigare bedömningen av föräldraansvaret, och att barnets ålder därmed inte ska påverka bedömningen av hjälp med grundläggande behov. Försäkringskassans nuvarande tolkning och tillämpning av föräldraavdraget gör att hela syftet med de nya reglerna förfelas och att barn nekas rätt till assistans som de egentligen har rätt till.

Vi anser inte att det finns något tolkningsutrymme när det gäller föräldraavdraget. I praktiken har dock denna rättsliga oklarhet uppstått och det måste vi komma till rätta med så snart som möjligt eftersom det drabbar funktionsnedsatta barn hårt. Vi vill därmed uppmärksamma allmänna ombudet för socialförsäkringen om problematiken samt uppmana till att utreda frågan och, så fort tillfälle uppstår, driva denna fråga i domstol!

Li Wicén, Förbundsjurist, Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar, RBU
Johan Klinthammar, Förbundsordförande, Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar RBU

Emelie Mynde, Förbundsjurist, Riksförbundet FUB
Christina Heilborn, Förbundssekreterare, Riksförbundet FUB

Michel Wakim, Förbundsjurist, Personlig assistans och politisk påverkan STIL
Jonas Franksson, Förbundsordförande, Personlig assistans och politisk påverkan STIL

Anna Strimbold, Jurist, Riksföreningen JAG
Cecilia Blanck, Verksamhetsansvarig, Riksföreningen JAG

Åsa Strahlemo, Förbundsordförande, Riksförbundet Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet DHR

---

⁴ Prop. 2021/22:214, s.40.